

РОБОТА ПЕТЛЮРІВЩИНИ У ФОРТ ВІЛ'ЯМ, ОНТ.

(Стаття надіслана з Форт Віл'ям, Онт.)

Побиті українськими робітниками на продажній ефремівщині, петлюрівці Форт Віл'яму, Вест Форту і Порт Артур з лютої заливності почали сунуться на саме дно ганебної провокації. До недавня робітничі доноси на організованих українських робітників до поліції, до роботодавців скрито, а тепер вже почали свою ганебну роботу явно. "Лідери" місцевих "сусів" і шаповалівських оборонців останніми місяцями почали хвалитися, що вони оббивають поліційні пороги, домагаючись, щоб поліція розгромила українські і інші робітничі доми, поарештувала та депортувала передових товаришів, як небезпечних, котрі от-от думують виступити до революції в Канаді на замовлення з Москви і Харкова. Даліше почали хвалитися, що були у всіх роботодавців, просили їх, щоб вони повиваляли всіх комуністів і їхніх симпатиків від праці, а на їх місця призначили "добрих" петлюрівських нещюлюбів.

Місцева поліція казали вони — порадила їх так: "ви самі починайте роботу, а ми вам поможемо". Отже, матиці заперену поміч поліції, петлюрівські хамі почали роботу.

Протягом двох місяців збирали "власні сили" на провокацію. Автокефальний і католицький попи по церквах мобілізували своїх парафіян, оборонці і петлюрівські "дичі" вганяли по хатах своїх сторонників, переконували, грозили, що треба раз всім зібратися і зробити комуністам кнєць. А "лідери" раділись, гримазль між собою, поки нарешті не переконали себе, що за "неньку" нема встиду і пустились на "народну роботу".

Заснапи оголошеннями в англійській і латино-українській мовах шийі бжрут про "великий мітинг", а для більшої безпеки застерегли, що "вступ комуністам заборонений".

Отже вже відбулося в неділю пополуудні, 1 червня в салі міської ради, під захистом поліції, пошів та петлюрівської боївки.

Помімо англійських оголошень, розкинутих хата в хату та вміщених у місцевій газеті "Тайме Джорнал", англійців присутніх не було у салі. Навіть доктор Гардіман, активний фахіст, що перший кинувся був громити першотравневу демонстрацію, хоч був записаний на листі промовців петлюрівського вича, соромився при-

йти, бо помімо кількарарозових викликів голови "чи є доктор Гардіман", його не було. Вічем проводив знаний всім тутешнім українським робітникам поліційний переводчик "інформатор". На вічу промовцями були автокефальний і греко-католицький попи, одна попадя, "український доктор", лідер шаповалових оборонців з Вест Форту, людина малотрамотна і один шифкартовий агент.

Всі вони плели одно, що через комуністів страдили вони репутацію "чесних українців" (вибори надходять, треба репутації хруням), що комуністи серед українського народу дуже маленькі числом, бо тільки 5%, а так багато клопоту роблять канадійським капіталістам; що треба поробити старання, щоб всіх комуністів понаганяти з роботи розігнати їхні організації, поарештувати та вивезти до Рад. Союзу. "Не треба йти з ними на демонстрації, не треба страйкувати, бо ми тут прийняті Канадою як гості" — кричить піп.

Дивився на ту "інтелігентську" менажерію, котра літамі витирала штанами шкільні лавки гімназій, попівських семінарій, університетів, а така тула в бесіді, що часом трох слів не вміє скомбінувати. Попадя вивчила свій "спіч" напам'ять, і в кількох хвилинах відклямувала. Автокефальний піп, помімо того, що вже літамі їсть хліб за гроші українських парафіян, лунється навчати української мови і говорити страшною "малоросійщиною".

В подібнім дусі виготовили резолюцію, котру, коли давали під голодування, більша половина людей вишла з салі. Місцева газета "Times Journal" зигорбувала петлюрівську шопку, не подаючи ні змісту резолюції, ні про перебіг "вчача", обмежившись тільки кількома стрічками, що таке вже відбулося.

Ось так пописалися перед своїми богами петлюрівські "дичі". Поховалися під крилами поліції і шпіонів, заборонили вступ комуністам, а тоді по героїстичній боївка коло дверей вигукувала: "кнєць комуністам" і ін. Коли один робітник обзивався, кляючи в "патріотів на печі", то голова в кількох палочників грозили йому замовчати, а коли ні то винкинуто.

Місцеві робітники пізнали, до чого докотилася українська

чорна сотня. Переконаються тепер і ті робітники, що досі йшли за ними доларовими пап'єрцями. Теперішня криза падає для них найкращий учитель. Безробіття дали поширюється. Недавно "фандра" знову застановила декілька шанів, викидаючи всіх своїх робітників на голод. Баси не дивилися, що більшість їхніх робітників — парафіяни і "любляні українці". Папіри — деякі стоять, деякі роблять не повний тиждень. На залізні дороги не беруть доки також не хочуть робітника, слевейтори майже нікого з нових не приймають. Це в літ, а що буде наступної зими?

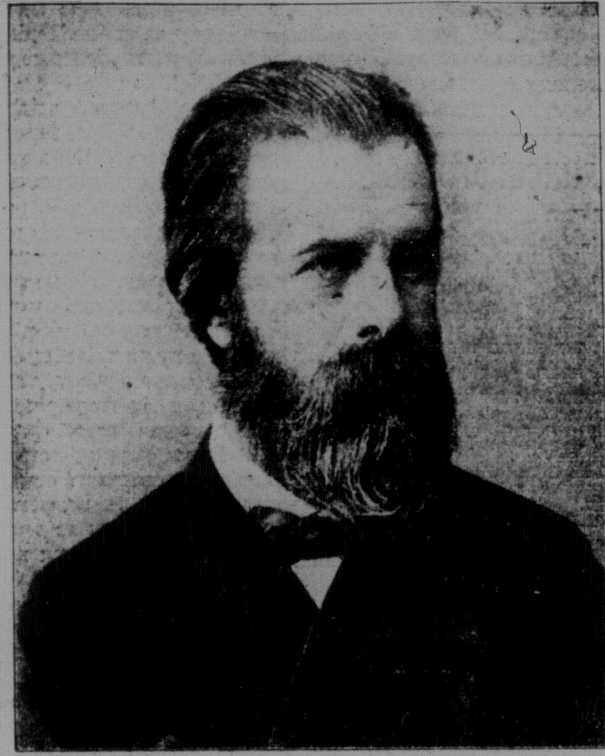
Петлюрівські пани не відчувають кризи. Вони забезпечені до того часу, доки панові потрібна їхня льокайська служба.

Зближаються доміняльні вибори. Петлюрівським хруням, котрі кожних виборів вислугуються тим буржуазним партіям, які більше "похвалять", потрібна "репутація" якраз тепер.

Нас "добродії" петлюрівські не застрашать. Свідомий робітник готовий на все. Ми боролась і далі будемо боритися проти визиску, проти голоду, проти несправедливого капіталістичного ладу. "Робітників не мають нічого до страхи, а до злобущі шийі світ".

Комітет.

МИХАЙЛО ПЕТРОВИЧ ДРАГОМАНОВ.

15 червня минає 35 літ, як помер Михайло Петрович Драгоманов, видатний український вчений, громадський діяч і соціаліст. Михайло Драгоманов надто велика постать в українським громадським визвольним русі. В невеличкій газетній статті годі хоч частинно охопити діяльність Драгоманова, його роль у визвольнім русі другої половини минулого століття. На цьому місці подамо хоч деякі коротенькі дані.

Михайло Драгоманов народився в 1841 році в місті Гадячі, на Подільщині. Предки його по походженню були греки. В родині Михайло був найстаршим сином. Мав він ще два брати і три сестри, між ними Ольгу Петрівну (пись-

могилу до Канава.

По закінченні університету, Драгоманов вийав закордон докінчувати науку, а два роки пізніше вернув назад на Україну свідомим соціалістом, але не німецько-марксистського типу, а романського, тобто соціал-утопістом, з деякими нахилами до анархізму, бо його учителями були Сен-Симон, Луї-Блан, а найбільше Прудон. Але кілька років пізніше, коли над Драгомановим повис вемеч царських сапраців, він, на домагання своїх друзів, вийав через Львів і Відень до Швейцарії, оселився в Женеві, звідки 13 літ давав політично-громадський напрям визвольним ідеям, що нарождавались в ті часи серед студентської молоді України.

Дуже великий вплив мав Драгоманов на поступову студентську молоддь Галичини, виховавши під своєю політично-громадською опікою Івана Франка, Михайла Павлика і інших.

Драгоманов не був націоналіст. Він ненавидів і бив гадяцький загуміковий націоналізм.

"Сама по собі думка про націоналізм — писав Драгоманов — це не може довести людей до волі і правди для всіх і навіть не може дати ради для впорядкування навіть державних справ. Треба шукати чогось іншого, що стаде б вище над усіма національностями".

Взагалі Драгоманов цікавився всіма галузями громадського життя. Свої погляди на релігію виклав у творах "Рай і Поступ", "Заздрі боги" та "Віра і громадські справи". В першому творі Драгоманов показує, як люди замість того, щоб покращувати собі життя на землі через поступ науку, техніку і організації суспільства, творили собі боги і ілюзії про райське життя на небі. В особливо уїдливого топі написав він книжку "Заздрі боги", де розкриває дрібязкову, заздріну людоненависну вдачу витворених людьми богів. Брошуру "Віра і громадські справи" присвячено питання про доконечну потребу відкрити церкву від держави, щоб вона (церква) своєю консерватизмом не гальмувала суспільного розвитку.

Кілька років перед смертю Драгоманов був професором університету в Софії, столиці Болгарії, там і помер 15 червня 1895 року. Драгоманов, хоч і не був марксистом, був проте видатною постатью в історії революційного руху в Росії й на Україні, по обох бокках Збруча і вповні заслуговує на те, щоб сучасне покоління ознайомилося з його творами.

Воліщев.

РЕВОЛЮЦІОНІЗАЦІЯ РОБІТНИЦТВА НА ЗАХОДІ КАНАДИ.

Від першого травня класова боротьба загострюється з кожним днем на заході Канади, а особливо в Келгарі, Атла. Коли міська поліція розгромила в брутальний спосіб першотравневу демонстрацію, то ця подія в цій місцевості отворила багатьом робітникам очі.

Від того часу стало відбуватися великі масові мітинги безробітних під проводом Комуністичної партії, наслідком чого 31 травня знову в брутальний спосіб поліція розгромила мітинг, цим разом без якої причини, бо сама міська поліція при допомозі провінційної вмішалась й заарештувала одинадцять робітників і тяжко побила двох з них. Одного товариша побила таки в поліцейській офісі. Ці одинадцять робітників мусли сидіти через неділю в арешті, бо їхні Річі відмовилися випустити їх на заперуку.

Після двох днів розправи відтягнуто справу — аж до відцятого суду, який відбудеться в осени. Всі товариші випущені на поруки. Центральний міський комітет безробітних розіслав листи до всіх юніонів льокалів, в яких домагається, щоб ті льокалі звернули увагу міським і провінційним властям на таке брутальне поведіння поліції і щоб ці тіла допомогли визволити арештованих робітників.

Боротьба за свободу слова.

З загостренням класових боїв, канадійська демократія вживає всьляких способів, щоб здавити революційний рух в Канаді. Буржуазія прекрасно бачить революційнізоцію робітництва, яке під проводом компартії починає отворити виступати проти тиету і визиску. Компартія відійєности вказує правильний шлях робітникам, а буржуазія старається перучшкдити, забороняє місця публичних сходів і свободу слова. Багато робітників не хотіли врітти, що боротьба за свободу слова розшириться поза Торонто, де дреперівщина на живала середовищних засобів боротьби. В Келгарі теж почалась дреперівська тактика. Міські власти не дозволяють публичних парків для масових віч, мовляв, до парку йдуть люди для відпочинку і не бажують слухати промов на політичні теми.

Робітництво цієї місцевості повинно звернути на це увагу. Всі робітники, які ще наїзяться на стільки, що мають правде, повинні вказувати своїм товаришам, чому вони повинні обо-

ронити боротьбу за свободу слова. Такі справи, як свобода слова й зібрань є важними для компартії в надходячій провінційнальній виборач.

Друкарні відмовляються друкувати виборчу літературу компартії.

Друкарні в Келгарі відмовляються друкувати літературу компартії тому, що компартія з цих провінційнальній виборач викриває всю зрадницьку роботу лідерів партії праці, до яких друкарські юні є афілійовані. Лідери партії праці дійсно не дають про тяжке життя робітників. Минулої зими безробітних в Едмонтоні вислали свою делегацію до парламенту і ці "фейкери" тоді набрали води в рот і викривувались сіном, ані один з них не хотів вийти й вказати робітникам, що уряд старається зробити для них.

Перед першим траншем, Фред Гвайт, найбільша "риба" партії праці, опублікував у пресі, що "організоване робітництво не буде брати участі в першотравневій демонстрації". До безробітних не виступав говорити ані один з них і не будуть виступати; бо це не є їх робота. Вони виступають до робітників тільки підчас виборів. Друкарні кажуть, що виступи компартії проти політики партії праці пошкодять їхній юні. Це є дуже мізерне оправдання, але воно показує, куди реакційні лідери трейд-юніонів ведуть їх членство.

Провінційнальній вибори.

Товариші робітники, зайте, що так давно, як ці здери будуть сидіти в парламентах та в міських урядах, ви ніколи не сподієтесь полекіти на своє нужденне життя. Одніюка правильний шлях робітникам і викриває всю ту запродачу, зрадницьку роботу Гвайта, Паркина і ім подобні.

В надходячій провінційнальній виборач робітники повинні солідарно задемонструвати й віддати свої голоси на кандидатів компартії, які є номіновані в таких виборчих округах: — Едмонтон Джан Лейман, Рокі Мавітєйн Гасе — Рок Соадорт, Дромегелер і Келгарі — Джан О'Соліван.

Вказуйте робітникам інших національностей на кого віддати свої голоси. Не дайте ані одного голосу "лейборітам". Голосуйте на кандидатів Комуністичної Партії Канади! Ставайте членами Компартії!

С. Спенсір.

ЕРІХ МАРІА РЕМАРК На західному фронті без змін

Переклад з німецької мови Ж. Бургард.

(8)

(Продовження)

Він відштовхує. Потім він каже повільно: "Я кбдсь хотів бути старшим злісничим". "Ти це ще можеш", — потішаю я. "Тепер є чудесні протези, ти навіть не помічаєш, що тобі чогось бракує. Вони щільно прилягають до м'язів. При протезах рук можна ворухити пальцями і працювати, навіть писати". А, крім цього, це все ще більш удосконалюється".

Він якийсь час мовчить. Потім він каже: "Ти можеш узяти для Мідлера мої шнуровані чоботи".

Я киваю та намагаюся сказати йому щось підбадьорливе. Губ у нього наче б уже нема. Рот став більший, зуби стирчать, мов крейдани. М'ясо тане, чод випинається, вилиці теж. Скелет уже просвічує. Очі вже западаються. Ще декілька годин і все скінчиться.

Він не перший, якого я бачу таким; але ми разом виресли, тоді це щось інше. Я списував його шкільні вправи. Він носив у школі темно-жовтій одяз з поємом та з потертими рука-

вами. Він був найкращий гімнаст з-поміж нас. Канторик пишався ним. Але цигарок він не зносив. Шкіра його була дуже біла, він трохи скидався на дівчину.

Я поглядаю на свої чоботи. Вони здорові та грубі, штани заправлені в чоботи; коли встанеш, маеш вигляд грубий та дужий в цих широких руках. Але коли ми купаємося, то ми раптом знову маємо тонкі ноги та вузькі п'ячі. Тоді ми вже не саладні, а майже хлопчики. Не віряться, що ми можемо дигати раниці. Чудно дивитись на нас голих; тоді ми шитські, і почуваломо себе, як такі. Франц Кемерих, купаючись, був малий та тонкий, як дитина. Ось він дежить; через що? Треба було б увесь світ провести повз це ліжко і сказати: "Оце Франц Кемерих, йому 19 з половиною років, він не хоче помирати. Не дайте йому померти!"

Мої думки плутаються. Це повітря з карболового квасу та гангреній заліпає легені. Воно, як каша, воно душить. Сутенє. Кемерихове обличчя зббдло, воно таке бліде, як блідище. Рот тихо рухається. Я присовуюсь до нього. Він шепоче: "Кбдн ви знадете мого годинника, нішайть його додому". Я не заперечую. Це вже недоцільно. Його не можна перекопати. Я почуваю себе безмежно безпорадним. Це чодло з запалими скронами, цей рот, власне, одні щелепи, цей гострий ніс. Ця товста жінка; щб плаче вдома, до якої мені треба писати. Коли б я вже позбувся цього листа.

Допомагачі лікарів ходять з флажками та

відрами. Один підходить, дивиться на Кемериха і знову відходить. Видно, що він чекає, мабуть йому потрібне ліжко.

Я присовуюсь ближче до Франца та кажу, наче б це може його врятувати: "Може ти потрапиш до будинку відпочинку на Кляшторній Горі, Франце, поміж віль? Тоді ти можеш з вілька бачити поле, аж до цих дощів дерев на обрії. Тепер якраз найкращий час, коли спіє жито. Ввечері на сонці поля, мов з першої маси. А тополева аля біля Кляшторного струменя, де ми ловили пискарів! Тоді ти можеш собі знову улаштувати акваріум та розводити рибу; ти можеш ходити, нікого не питаючи, і можеш навіть грати на фортеп'яні, коли захочеш".

Я нахилився над його обличчям, що дежить у тині. Він ще дихає тисенько. Його обличчя мокре, він плаче. Оттак я щось гарного нароби своєю дурною балаканиною.

"Але, Франце!" — Я обіймаю його за плечі і прикладаю до його своє обличчя. "Може ти хочеш тепер спати?"

Він не відповідає. Сльози течуть йому по щоках. Я хотів би їх витерти, але моя хустка брудна.

Минає година. Я сиджу та спостерігаю, чи він не ворухнеться, чи не захоче щось сказати. Коли б він схотів розтулити уста та закрячати! Але він лише плаче, відвернувши голову. Він нічого не згадує про свою матір та про своїх братів, він не каже нічого, він мабуть уже пройшов повз це: він тепер сам-на-сам зі своїм

маленьким 19-тирічним життям і плаче, бо воно від него відходить.

Це найбезпорадніше та найважче прощання, яке я коли-небудь бачив. У Тьядена це теж було кепсько, він кричав та кивав своєю матір, хлопцеві мішній, як дуб, він широко розплющеними очима з жахом не підпускав до свого ліжка лікарів, відштовхуючи його рущинцею, аж поки не охлав.

Раптом Кемерих починає стогнати та кришті.

Я зриваюся, вибігаю спотикаючись та питаю: "Де лікар? Де лікар?"

Побачивши білий халат, я чепляюся за його. "Ходіть швидше, а то Франц Кемерих помер!"

Він питає допомагача, що стоїть поруч: "Що це таке?"

Той каже: "Ліжко 26, ампутоване верхнє бедро".

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ЧИТАЙТЕ І РОЗПОВСЮДНОЮТЕ ТАКІ ЧАСОПИСИ І ЖУРНАЛИ:

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТІ" — одиний український робітничий часопис в Канаді, виходить три рази на тиждень. Передплата: \$4.00 на рік, \$2.00 на півроку.

"ФАРМЕРСЬКЕ ЖИТТЯ" — одиний дійсно фармерський український часопис в Канаді, що боронить інтереси пращючого фармерства. Передплата: \$2.00 на рік, \$1.00 на півроку.

"РОБІТНИЦЯ" — одиний журнал в українській мові для працюючого жіноцтва, виходить два рази на місяць. Передплата: \$1.50 на рік, 80 центів на півроку.

"БОГОВА МОЛОДЬ" — одиний журнал в українській мові для української роб-фарм. молоді, виходить раз на місяць. Передплата лише 50 центів на рік.

Передплату на повні часописи й журнали посилайте або на імє кожного часопису окрема, або на імє й адресу:

WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASS'N, Ltd. Cor. Pritchard & McGregor Sts. Winnipeg, Man.

(Далі буде)